

FINANSE

Uwagi ogólne

1. Głównym źródłem finansowania świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych jest Fundusz Ubezpieczeń Społecznych.

2. Od 1 stycznia 1999 r. w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyodrębniono następujące fundusze:

- a) emerytalny, z którego finansowane są wypłaty emerytur,
- b) rentowy, z którego finansowane są wypłaty rent, dodatków, zasiłków pogrzebowych oraz świadczeń zleconych Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych do wypłaty podlegających finansowaniu z budżetu państwa, a także koszty prewencji rentowej,
- c) chorobowy, z którego finansowane są wypłaty świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa, tj. zasiłki chorobowe, zasiłki opiekuńcze, świadczenia rehabilitacyjne, zasiłki macierzyńskie, zasiłki porodowe oraz zasiłki wyrównawcze,
- d) wypadkowy, z którego finansowane są wypłaty świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, tj. renty wypadkowe, dodatki do tych rent, jednorazowe odszkodowania, zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne,
- e) rezerwowy dla ubezpieczeń rentowych i chorobowego, z którego środki mogą być wykorzystane jedynie na uzupełnienie niedoborów funduszu rentowego i chorobowego,
- f) rezerwowy dla ubezpieczenia wypadkowego, z którego środki mogą być wykorzystane jedynie na uzupełnienie niedoborów funduszu wypadkowego.

Od 1 stycznia 2002 r. tworzony jest również Fundusz Rezerwy Demograficznej, którego środki będą wykorzystane, nie wcześniej niż w 2009 r., na uzupełnienie wynikającego z przyczyn demograficznych niedoboru funduszu emerytalnego.

3. Dochodami Funduszu Ubezpieczeń Społecznych są:

- a) składki na ubezpieczenia społeczne niepodlegające przekazaniu na rzecz otwartych funduszy emerytalnych.

Od 1 stycznia 1999 r. składki na ubezpieczenia społeczne są zróżnicowane, a ich wysokość zależy od rodzaju ubezpieczenia.

Stopy procentowe składek wynoszą:

- 19,52% podstawy wymiaru na ubezpieczenie emerytalne,
- 13% podstawy wymiaru na ubezpieczenia rentowe,
- 2,45% podstawy wymiaru na ubezpieczenie chorobowe,
- od 0,40% do 8,12% podstawy wymiaru na ubezpieczenie wypadkowe.

Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansują w równych częściach pracownicy i pracodawcy. Składkę na ubezpieczenie chorobowe płaci wyłącznie pracownik, a na ubezpieczenie wypadkowe wyłącznie pracodawca. Jeżeli ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, to część składki na ubezpieczenie emerytalne, wynosząca 7,3% podstawy wymiaru, odprowadzana jest do wybranego przez ubezpieczonego otwartego funduszu emerytalnego.

- b) dotacje z budżetu państwa, tj.:

- dotacja celowa – przeznaczona na:

- pokrycie wydatków na świadczenia pieniężne inne niż z ubezpieczenia społecznego zlecone Zakładowi do wypłaty na mocy odrębnych przepisów, tj. wypłaty świadczeń dla inwalidów wojennych i wojskowych oraz kombatanatów, wypłaty pozostałych świadczeń niemających charakteru ubezpieczeniowego m.in. ryczałtów energetycznych, dodatków kombatanckich, dodatków dla żołnierzy-górników

- ków, świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR,
- uzupełnienie części składek na ubezpieczenia społeczne za pracowników i członków spółdzielni zatrudnionych bezpośrednio w produkcji rolnej,
- uzupełnienie części składek na ubezpieczenia społeczne za zatrudnione osoby niepełnosprawne;
- dotacja uzupełniająca – m.in. z tytułu przekazania środków do OFE, z tytułu przekroczenia 30-krotności podstawy wymiaru osób płacących składki oraz z tytułu nie-doboru środków na wypłaty świadczeń.
- c) pozostałe dochody, tj. między innymi: należności pochodne od składek (odsetki za zwłokę, dodatkowe opłaty), dobrowolne wpłaty na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych z tytułu osiągania przychodu z pracy przez emeryta lub rencistę, oprocentowanie środków na rachunku bankowym, zwroty nienależnie pobranych świadczeń.

4. Wydatki Funduszu to:

- a) wypłaty świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego oraz odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń lub ich wypłacie – odpowiednio z poszczególnych funduszy w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- b) odpisy stanowiące przychody Zakładu przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z działalnością Zakładu,
- c) pozostałe wydatki, tj. m.in. wydatki na prewencję rentową, koszty obsługi kredytów.

5. Dochody i wydatki prezentowane są następująco:

- dochody według wpływów,
- wydatki według kosztów.

6. Kwoty wydatków na świadczenia pieniężne prezentowane są w ujęciu „brutto”.

7. W tablicy 4 (13) w pozycji „Pozostałe” wykazano m.in. jednorazowe odszkodowania powypadkowe, odsetki, deputaty węglowe.

8. W tablicy 6 (15) prezentowane są wydatki na świadczenia dla byłych żołnierzy zawodowych i członków ich rodzin finansowane z budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej, byłych funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i członków ich rodzin finansowane z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz świadczenia dla byłych funkcjonariuszy Służby Więziennej i członków ich rodzin finansowane z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

9. Zakłady pracy sektora publicznego finansują:

- jednorazowe odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych – do czerwca 2002 r. (nie dotyczy to wypadków w drodze do lub z pracy) zatrudnianych pracowników,
- świadczenia wyrównawcze,
- dodatki wyrównawcze,
- absencję chorobową w wymiarze do 35 dni skumulowanej niezdolności do pracy pracownika w ciągu roku.

10. Od 1975 r. funkcjonuje – niemający charakteru ubezpieczeniowego – **Fundusz Alimentacyjny**.

Na dochody Funduszu składają się:

- należności ściągnięte od osób zobowiązanych do alimentacji,
- dotacje z budżetu państwa,
- różne dochody, dotyczące m.in. zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń.

Wydatki Funduszu stanowią wypłaty świadczeń alimentacyjnych osobom uprawnionym oraz koszty związane z obsługą Funduszu.

TABL. 1 (10). DOCHODY I WYDATKI FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
Dochody				
OGÓŁEM	73 707,8	80 967,5	91 563,7	95 427,7
Składki ubezpieczeniowe	63 726,3	65 051,3	69 655,7	67 751,4
Dotacje z budżetu państwa ^a	9 459,0	15 366,0	21 157,0	26 987,9
Pozostałe dochody ^a	522,5	550,2	751,0	688,4
Wydatki				
OGÓŁEM	80 375,7	85 684,0	96 150,5	98 834,2
Świadczenia pieniężne ^b	77 718,8	81 777,2	92 108,2	95 417,5
fundusz emerytalny	37 795,3	40 337,6	46 142,3	48 978,9
fundusz rentowy	31 453,4	33 453,9	37 149,2	37 319,1
fundusz chorobowy	4 911,0	4 220,8	4 716,2	4 931,0
fundusz wypadkowy	3 559,1	3 764,9	4 100,5	4 188,5
Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ^c	2 274,4	2 734,2	2 834,7	2 784,7
Pozostałe wydatki ^c	382,5	1 172,6	1 207,6	632,0

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 6. ^c Patrz uwagi ogólne, ust. 4.

TABL. 2 (11). DOTACJE Z BUDŻETU PAŃSTWA
DO FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
OGÓŁEM	9 459,0	15 366,0	21 157,0	26 987,9
Dotacja celowa razem	3 251,3	3 275,5	3 692,4	3 439,4
w tym refundująca wydatki związane z pozaubezpieczeniowymi świadczeniami ...	3 203,0	3 275,3	3 692,3	3 439,4
Dotacja uzupełniająca	6 207,7	12 090,5	17 464,6	23 548,5
w tym:				
z tytułu przekazania środków do OFE	2 262,7	7 548,2	8 652,9	9 490,4
z tytułu przekroczenia 30-krotności	1 700,0	2 783,2	3 101,8	3 248,2
w % wydatków budżetu państwa	4,5	8,0	10,1	12,9

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3.

TABL. 3 (12). **WPLYWY SKŁADEK I NALEŻNOŚCI POCHODNYCH
NA FUNDUSZ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
OGÓŁEM	64 084,4	65 489,4	70 278,2	68 343,5
Składki	63 726,2	65 051,3	69 655,7	67 751,4
fundusz emerytalny	27 842,8	28 862,3	33 823,1	31 603,8
fundusz rentowy	28 046,1	29 375,6	28 570,7	28 859,2
fundusz chorobowy	4 864,4	4 191,7	4 670,1	4 954,2
fundusz wypadkowy	2 972,9	2 621,7	2 591,8	2 334,2
Należności pochodne	358,2	438,1	622,5	592,1

TABL. 4 (13). **WYPŁATY ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH Z FUNDUSZU
UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH WEDŁUG RODZAJÓW ŚWIADCZEŃ**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
OGÓŁEM	77 718,8	81 777,2	92 108,2	95 417,5
Emerytury i renty	69 626,1	74 603,7	84 097,0	87 313,3
Zasiłki macierzyńskie	690,6	899,3	1 239,9	1 298,6
Zasiłki opiekuńcze	228,6	196,5	182,1	156,9
Zasiłki chorobowe	4 368,1	3 027,8	3 190,3	3 437,4
Zasiłki pogrzebowe	858,6	1 040,5	1 128,5	1 182,2
Zasiłki porodowe	59,4	96,0	100,0	16,6
Zasiłki wyrównawcze	3,4	1,3	0,9	0,7
Świadczenia rehabilitacyjne	200,0	204,5	184,5	211,0
Ryczałty energetyczne dla kombatantów	514,3	554,1	544,0	529,9
Dodatki kombatanckie	413,1	407,1	403,3	398,3
Świadczenia pieniężne w wysokości dodatku kombatanckiego	1,2	1,6	2,0	1,7
Świadczenia pieniężne dla żołnierzy-górników	38,2	41,1	44,1	52,8
Świadczenia pieniężne dla osób deportowanych	182,4	194,3	207,8	205,5
Pozostałe	534,8	509,4	783,8	612,6

TABL. 5 (14). **WYDATKI NA ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE
Z FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
W RELACJI DO PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002 ^a
Wydatki na świadczenia pieniężne^b w mln zł	77 718,8	81 777,2	92 108,2	95 417,5
w % Produktu Krajowego Brutto	12,6	11,9	12,8	12,4
w tym emerytury i renty w mln zł	69 626,1	74 603,7	84 097,0	87 313,3
w % Produktu Krajowego Brutto	11,3	10,9	11,2	11,3
z funduszu emerytalnego w mln zł	37 795,3	40 337,6	46 142,3	48 978,9
w % Produktu Krajowego Brutto	6,1	5,9	6,4	6,4
z funduszu rentowego w mln zł	31 453,4	33 453,9	37 149,2	37 319,1
w % Produktu Krajowego Brutto	5,1	4,9	5,1	4,9
z funduszu chorobowego w mln zł	4 911,0	4 220,8	4 716,2	4 931,0
w % Produktu Krajowego Brutto	0,8	0,6	0,7	0,6
z funduszu wypadkowego w mln zł	3 559,1	3 764,9	4 100,5	4 188,5
w % Produktu Krajowego Brutto	0,6	0,5	0,6	0,5

^a Źródło: Główny Urząd Statystyczny – PKB – dane szacunkowe. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 6.

TABL. 6 (15). **WYDATKI NA ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE
FINANSOWANE Z BUDŻETU MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ,
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
ORAZ MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
Świadczenia dla byłych żołnierzy zawodowych i członków ich rodzin (budżet Ministerstwa Obrony Narodowej)				
Ogółem ^b	2 740,3	2 998,2	3 460,7	3 673,1
w tym emerytury i renty ^c	2 617,3	2 896,3	3 322,0	3 449,6
Świadczenia dla byłych funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i członków ich rodzin (budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji)				
Ogółem ^b	2 575,7	2 837,3	3 425,9	3 557,2
w tym emerytury i renty ^c	2 541,1	2 798,0	3 374,8	3 507,7

^a Dane Ministerstwa Finansów. ^b Wydatki budżetu w dziale ubezpieczenia społeczne (świadczenia + koszty obsługi). ^c Wydatki w paragrafie 22 – świadczenia społeczne (emerytury, renty, pozostałe świadczenia, np. dodatki pielęgnacyjne). ^d Bez uposażeń sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych.

TABL. 6 (15). **WYDATKI NA ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE
FINANSOWANE Z BUDŻETU MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ,
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
ORAZ MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI^a (dok.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
Świadczenia dla byłych funkcjonariuszy Służby Więziennej i członków ich rodzin (budżet Ministerstwa Sprawiedliwości)^d				
Ogółem ^b	407,6	438,8	508,4	544,1
w tym emerytury i renty ^c	400,9	433,3	502,2	537,3

^a Dane Ministerstwa Finansów. ^b Wydatki budżetu w dziale ubezpieczenia społeczne (świadczenia + koszty obsługi). ^c Wydatki w paragrafie 22 – świadczenia społeczne (emerytury, renty, pozostałe świadczenia, np. dodatki pielęgnacyjne). ^d Bez uposażeń sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych.

TABL. 7 (16). **ŚWIADCZENIA WYPŁACONE ZE ŚRODKÓW ZAKŁADÓW PRACY**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
OGÓŁEM	2 648 438,6	2 754 704,0	2 665 194,6	2 404 408,5
Absencja chorobowa ^a	2 544 360,5	2 661 114,3	2 559 454,1	2 352 384,1
Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych ^b	84 053,7	70 445,0	60 805,9	38 681,1
Świadczenia wyrównawcze ^b	19 715,6	22 745,2	44 754,4	13 005,1
Dodatki wyrównawcze ^b	308,8	399,5	180,2	338,2

^a Łącznie z wypadkową. ^b Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

TABL. 8 (17). **DOCHODY I WYDATKI FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO**

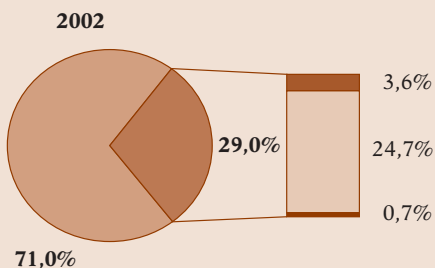
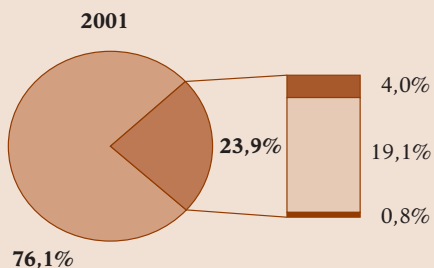
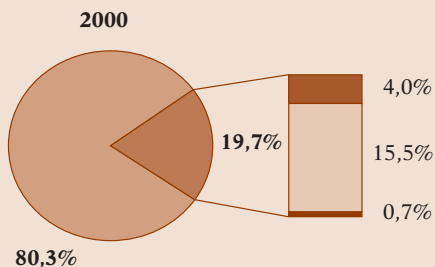
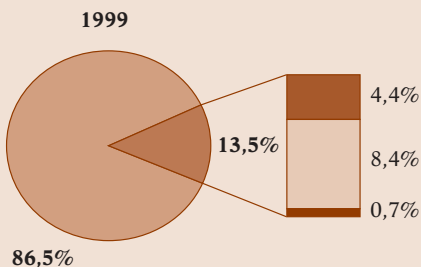
WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w milionach złotych			
Dochody				
OGÓŁEM	1 601,0	1 938,8	2 454,1	2 790,7
Dochody ^a	864,4	1 057,8	1 276,4	1 474,3
w tym wpływy ściągnięte od osób zobowiązanych do zwrotu świadczeń	150,7	161,1	168,8	169,6
Dotacje z budżetu państwa	736,6	881,0	1 177,7	1 316,4
Wydatki				
OGÓŁEM	893,1	1 096,6	1 292,7	1 492,8
Świadczenia pieniężne	825,9	1 010,3	1 220,6	1 417,3
Pozostałe wydatki	67,2	86,3	72,1	75,5

^a Obejmują przypis dochodów z tytułu wypłaconych świadczeń oraz inne dochody.

TABL. 9 (18). **KOSZTY DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**

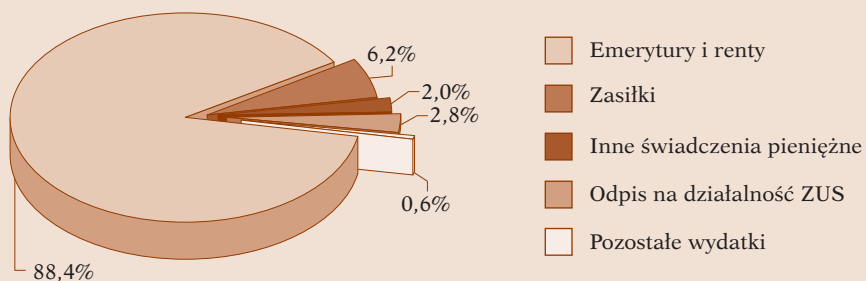
WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002
	w tysiącach złotych			
KOSZTY OGÓŁEM	2 309 282	3 218 448	4 625 913	4 374 989
w tym:				
Koszty działalności operacyjnej	2 076 910	2 546 651	3 128 268	3 203 091
w tym:				
zużycie materiałów i energii	76 670	88 045	106 551	105 020
usługi obce	789 210	789 714	1 109 446	1 152 787
wynagrodzenia	792 990	1 071 191	1 259 369	1 254 980
amortyzacja	159 592	242 926	272 189	299 167
Pozostałe koszty operacyjne	107 794	156 241	126 207	57 944
w tym:				
rezerwy (nagrody, odprawy, urlopy)	63 066	75 352	110 213	38 845
Koszty finansowe	124 380	515 376	1 371 259	1 113 798
w tym:				
rezerwy (odsetki do OFE)	100 000	448 848	1 295 152	1 052 090
Wydatki na zakup i budowę środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	515 904	337 223	305 459	298 494

Struktura dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w latach 1999-2002

- Składki ubezpieczeniowe
- Pozaskładkowe dochody:
- Dotacja celowa z budżetu państwa
- Dotacja uzupełniająca z budżetu państwa
- Pozostałe dochody

Struktura wydatków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2002 r.

- Emerytury i renty
- Zasiłki
- Inne świadczenia pieniężne
- Odpis na działalność ZUS
- Pozostałe wydatki

Wydatki na świadczenia pieniężne z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w podziale na fundusze w latach 1999-2002

Wydatki na świadczenia pieniężne z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w relacji do Produktu Krajowego Brutto w relacji do Produktu Krajowego Brutto

